

15:23

Пережив монголо-татар, був спалений нацистами - що відомо про Успенський собор, який намагалися знищити росіяни

Головний храм Лаври заклали у 1073 році, він пережив монголів і Батия

Юлія Доден
РЕДАКТОР

Галина Чорнобривець
ЖУРНАЛІСТ

25 15 10

Успенський собор - що відомо про святиню

У ніч на 15 червня російський дрон-камікадзе влучив в Успенський собор Києво-Печерської лаври - одну з найдавніших святинь України. [Ближні печери Лаври](#) вже закривали для відвідувачів після попередніх пошкоджень - тепер черга дійшла до головного собору. Цей храм пережив монголо-татарські навали, польсько-литовські часи, пожежу XVIII століття та руйнацію 1941 року - і щоразу відроджувався. Нині йому знову загрожує знищення - цього разу від рук росіян.

Успенський собор є головним храмом Києво-Печерської лаври - його ще називали "Велика церква Лаври". Закладений у 1073 році, він був зведений за три роки коштом сина Ярослава Мудрого - князя Святослава Ярославовича. Собор став першим кам'яним храмом на території монастиря і зразком для храмовбудівництва по всій Київській Русі - за його подобою зводили церкви в Ростові та Суздалі. Детальну документацію пам'ятки зберігає [Національний заповідник "Києво-Печерська лавра"](#).

Упродовж століть собор відіграв роль усипальниці православних князів - спочатку українських, а потім і литовських. Монголо-татари не зруйнували його - хоча й двічі грабували: при Батисеві у XIII столітті та при Менглі-Гіреї у XV. Тут також сталася подія, що увійшла до династичної хроніки Романових: у стінах собору відбулися заручини Катерини II - тієї, кого в Україні пам'ятають як імператрицю-вовчицю - і Петра III.

У 1718 році в Києві сталася масштабна пожежа - собор серйозно постраждав. Відновлення тривало понад десятиліття: у 1729 році храм відбудували заново, розширили і прикрасили в стилі **українського бароко**. Це надало йому того вигляду, який зберігався аж до трагедії Другої світової.

Храм

Важлива українська святиня.

Зруйнували в 1941-му - і досі сперечаються хто

3 листопада 1941 року потужний вибух перетворив Успенський собор на руїну. В окупованому Києві від будівлі залишилась лише сьома частина. Питання відповідальності за цей злочин досі лишається дискусійним. Хто підірвав духовну святиню - нацисти чи радянські диверсанти - історики не мають остаточної відповіді.

Сучасна версія розповідає: при відступі радянських військ із Києва 16-17 вересня 1941 року собор тємно замінувала саперна команда 18-ї дивізії НКВС у рамках тактики "спаленої землі", а 3 листопада - підірвала. Натомість є й інша версія - нацистська. Цієї версії дотримувалися, зокрема, кияни, що пережили окупацію, а також кінорежисер Олександр Довженко. На користь нацистської відповідальності свідчать кадри німецької кінохроніки зі вибухом - окупанти заздалегідь знали про підрив і зняли його на плівку - а також мемуари міністра озброєнь Третього рейху [Альберта Шпеєра](#), видані під назвою "Erinnerungen".

За дві години до вибуху собор відвідала верхівка німецької окупаційної влади разом зі словацьким диктатором Йозефом Тісо. Того дня від вибухів та пожежі загинуло близько 300 німців та невідновлена кількість киян. Вибух був настільки потужним, що вся територія монастиря вкрилася уламками мозаїк, фресок, різьби та цегли, а пожежа охопила трапезну церкву, музеї, бібліотеки, архіви й дзвіницю.

Відновили за Кучми - знищили за Путіна

Після війни про відновлення собору говорили неодноразово. Остання радянська спроба була пов'язана з Горбачовим, який планував широко відсвяткувати 1000-річчя хрещення Русі - але далі намірів справа не пішла. Реальне відновлення розпочалося у 1995 році під патронатом президента Леоніда Кучми. Роботи велися за унікальною науковою методикою - із залученням відомого київського картографа [Сергія Хведчені](#), старшого наукового співробітника Інституту історії України НАН України. Собор відбудували з руїн у історичному вигляді у 1998-2000 роках. Паралельно в Києві відновили і Михайлівський Золотоверхий собор - ще одну святиню, знищену більшовиками в радянський час.

Та тепер - знову нацисти, тільки з іншими прапорами. У ніч на 15 червня Росія завдала масованого удару по Україні, внаслідок якого було пошкоджено Успенський собор Києво-Печерської лаври. СБУ встановила, що РФ ударила по Лаврі безпілотним літальним апаратом "Герань-2" - російською версією іранського дрона-камікадзе типу "Shahed". Ворожий дрон влучив у вівтарну частину собору - Стефанівський приділ. На даху після пожежі видно великі провали та діри, а значна кількість води після гасіння потрапила всередину будівлі. Через суттєві пошкодження територію Національного заповідника "Києво-Печерська лавра" тимчасово закрили для відвідувачів.

Як заявив митрополит Епіфаній, предстоятель Православної церкви України:

"Завдавши удару по Києво-Печерській лаврі, одній з найбільших святинь християнства, Путін назавжди вписав своє ім'я у список найгірших варварів в історії."

Глава МЗС України заявив, що Росія вже перевершила ІДІЛ за злочинами проти культурної спадщини, та повідомив про ініціювання відповідних процедур у рамках ЮНЕСКО та інших міжнародних механізмів. Це вже другий випадок пошкодження Лаври під час повномасштабної війни: у січні 2026 року внаслідок попередньої атаки були пошкоджені вхідна частина комплексу Дальніх печер та Аннозачатіївська церква.

Храм

Храм отримав серйозні ушкодження внаслідок атаки.

Святиня, що важлива для всього світу

Успенський собор Києво-Печерської лаври - один з найдавніших храмів Київської Русі, унікальна пам'ятка архітектури та усипальниця багатьох видатних осіб. Києво-Печерська лавра входить до списку під посиленням захистом за Другим протоколом до Гаазької конвенції 1954 року. Попри це, Росія свідомо обрала її ціллю - так само, як у свій час нацисти не пощадили ані Хрещатик, ані монастир на дніпровських схилах.

Лавра в роки повномасштабної війни

[Ближні печери Лаври](#) вже зачиняли для відвідувачів під час повномасштабного вторгнення - комплекс неодноразово потрапляв під загрозу пошкоджень. Саме тоді у Лаврі відкрили виставку до 1700-річчя Нікейського собору, де показали унікальні реліквії та рукописи з колекції заповідника - символ того, що культурне життя не зупиняється навіть під обстрілами.

Удари по культурній спадщині України стали сумною закономірністю цієї війни. [Масовані обстріли столиці](#) руйнують не лише цивільну інфраструктуру - вони нищать пам'ять, якій понад тисячу років. Успенський собор вже одного разу відродився з руїн - питання в тому, чи матиме Україна змогу повторити це знову після перемоги.

СЛІДКУЙТЕ ЗА НАМИ У TELEGRAM

Image

Оперативні новини та розбори: Україна, світ, війна

ПІДПИСАТИСЯ

Головне питання - скільки ще протримається місто. Військовий Мучной про ситуацію в Костянтинівці

Рекордний врожай персиків і нектаринів в Іспанії - що це означає для України

16:09
Головне питання - скільки ще протримається місто. Військовий Мучной про ситуацію в Костянтинівці

15:52
Рекордний врожай персиків і нектаринів в Іспанії - що це означає для України

15:59
 Селилася на Київському морі й коригувала удари по столиці - СБУ затримала агентку спецслужб РФ

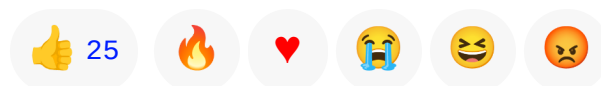
15:34
 Альона Альона відмовилася виходити на сцену в Одесі - було багато хворих і дітей

15:28
 Ви не повірите - стало відомо, скільки повідомлень про підрізлу угоду подали рієлтори до Держфінмоніторингу

15:10
 Донорахування мільярдів - а до бюджету лише 4%: нардеп Южанина розкрила провал податкових перевірок

ЧИТАЙТЕ ТАКОЖ:

- [Ключове слово - навмисне. Експерт Копитько розповів, як Росія сіє страх ударами по рятувальниках, музеях і святинях](#)
- [В УПЦ МП відреагували на удар РФ по Успенському собору Лаври - це відображення трагедії всього народу](#)
- [Кілька днів збирали ракети - Зеленський назвав удар по Лаврі найбільшим злочином проти християнської культури](#)

КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКА ЛАВРА | УДАР РФ 15.06.26 | ІСТОРІЯ